

IVOUČILISNA Biblioteka
LJUBLJANA, SRB...

ISTRA

SALJITE DUZNU PRETPLATU!
NE DOZVOLITE DA PROPADA
OVAJ NAS JEDINI LIST!

GLASILO SAVEZA JUĀOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Crni oblaci se nadvijaju



Prošle sedmice, prigodom zasjedanja Društva naroda, napisao je francuski novinar Gabriel Perry u jednom pariškom listu u ovo:

»Danas u Ženevi više nitko ne krije, da je sudbina Evrope i Društva naroda povezana sa uspjehom ili porazom republikanske Španije. Danas politički krugovi u Ženevi ne sumnjaju više u poraz generala Franca. Danas više nitko ne krije, da bi svakom nepravednom mišljenju u građanski rat Španjolske bilo neoprostivo od cijeloga svijeta. Ako se Francuska umiješa bilo kojim činom u korist generala Franca, to joj neće nitko u Evropi zaboraviti. Demokracija mora pobijediti, jer je ona jedina u stanju da dovede Evropu boljim i mirnijim danima.

Povodom tog zasjedanja izdala je španjolska vlada »Bijelu knjigu«, koja je pobudila veliku pozornost i uzrujanost u cijelom svijetu. U toj knjizi ima 100 izvornih dokumenata o aktivnom učešću talijanske vojske u Španiji. O Njemačkoj se tu ne govori, i to iz razloga, izjavio je predstavnik Španije, što Njemačka nije član Društva naroda. Ali za Italiju se tu tvrdi da u Španiji postoje potpune jedinice redovne talijanske vojske, koje su podređene talijanskom vodstvu. Te ćete se ponašati kao u okupiranoj zemlji. Neki dokumenti, koji to dokazuju, nose potpis šefa talijanskog generalštaba Rossia. Posebne tajne naredbe tiču se prevoza motorizovanih talijanskih jedinica, koje nose znak OMS (Operazione militare in Spagna). U toj »Bijeloj knjizi« je i telegram Mussolinjev sa krstarice »Pola« talijanskim vojnicima kod Guadalajare, kao i zapovijedi bataljunu »Crnih strijela« na Biskajskom frontu. Puno dokumenata spominje »talijanski armadni korpus u Španiji«, a većina naredaba nosi potpis »talijanskog generalštabnoga šefa za Španiju«, generala Ferrisa, a dokument broj 67 poziva talijanske čete da viju španjolsku zastavu jedino ispod talijanske. Po tim dokumentima proizlazi da u Italiji postoji posebna pošta broj 500, kojoj je svrha da održava kontakt s Talijanima u Španiji. Iz neobično oštre naredbe generala Manzina vidi se da su se talijanski vojnici sami ranjavali kako bi bili otpremljeni kući. Iz svih tih dokumenata proizlazi očigledno da Italija vodi pravi rat u Španiji, a to bi se moglo zaključiti i po samoj izjavi Mussolinija koju donosi »Petit Journal« 5. maja, u kojoj je, navodno, Mussolini izjavio von Neurathu: »Talijanske trupe ne mogu da napuste Španiju prije nego što general Franco ne zadobije odlučujuću pobjedu bilo ispred Madrida, bilo ispred Bilbaoa.

Ta izjava nije bila nigdje demantirana. Kada je uzrujanost u Ženevi i u svijetu radi objavljivanja tih dokumenata bila na vrhuncu, došla je vijest da su španjolski vladini avioni bombardirali talijanski pomoćni ratni brod »Barletta« u Palmi na Mallorci, kojom zgodom je poginulo nekoliko talijanskih oficira. Odmah iz toga dolazi vijest o bombardiranju njemačke krstarice »Deutschland«. Španjolska vlada tvrdi da je »Deutschland« otvorio prvi vatru na avione španjolske vlade i da njemački i talijanski brodovi nisu imali nika-

kova prava da se zadržavaju u španjolskim teritorijalnim vodama. Uzbuđenje je dostiglo vrhunac, kada je došla vijest da su njemački brodovi radi toga bombardirali Almeriju, srušili vodovod, poštu i nekoliko blokova kuća, kojom zgodom je poginulo mnogo žena i djece. Nekako u isto vrijeme su neke podmornice, za koje španjolska vlada tvrdi da su talijanske, potopile neke španjolske trgovačke brodove, među kojima i velik putnički parobrod »Ciudad de Barcelona« sa skoro svim putnicima i posadom.

Današnji listovi donose još senzacionalnije vijesti. Tako zagrebačke »Novosti« od 3. o. m. donose ovu vijest iz Rima prigodom dolaska u Rim generala Blomberga:

»Iz inače uvijek oslonjivih vrela doznaje se danas, da je talijanska vlada u suglasnosti sa vladom trećeg Reicha već izdala nalog zapovjednicima svojih ratnih brodova u Sredozemnom moru da zadrže i sprječavaju sve sovjetske brodove, koji bi pokušali da donesu ratni materijal ili ljudstvo za valencijsku vladu. Nadalje se doznaje iz istih vrela, da se u Italiji poduzimaju dalekosežne mjere za svaku eventualnost. Ako dodje do sukoba — taj će izbiti nenadano i posve neočekivano. Svaki pokušaj od ratnih brodova ili aviona valencijske vlade da ometu ili se suprotstave djelatnosti talijanskih ratnih ladja u španjolskim vodama bit će dovoljno za sukob, koji će neizbježno dovesti do svjetskog rata. Talijanski ministar pretsjednog g. Mussolini vratio se je sa odmora i sam vodi sve što će otsada poduzeti Italija. Veliki značaj se daje današnjem dolasku nje-

mačkog ministra rata generala von Blomberga u Rim. Očekuje se, da će oba državnika odrediti tokom ovih dana sudbinu svijeta i riješiti pitanje »Rat ili mir«. »Rat ili mir« — to je ona kobna alternativa koja se nije ni 1914 postavljala s takovom težinom. Ako taj rat bukne otvoreno, jer do sada se u Španiji vodio neke vrsti kamuflirani evropski rat, tada nitko ne može predvidjeti šta će iz toga nastati. Po onome što dolazi iz Španije, taj rat bi momentano koristio generalu Francu, koji ne može da osvoji Bilbao, a kamo li Madrid. Čini se da je pobjeda vlade skoro sigurna, ako bi stvari išle dosadanjim tokom. I. j. ako se Italija i Njemačka ne bi jače angažirale nego do sada. Medjutim će i Engleska s Francuskom imati u tom mišljenju svoju riječ. Svi oni koji strepe od novoga svjetskoga klanja priželjkuju tu odlučnu riječ dviju velikih demokratskih država sa nestrpljenjem.

Ljudsko društvo ne podnosi diktaturu u bilo kojem obliku.

Dr. Eduard Beneš

Ne jauči, nego stisni zube i upri.

Iz »Pogleda« Ante Dukića

Pretplaćujte se,
čitajte,
širite

„ISTRU“

NAROČAJTE,
ČITAJTE,
ŠIRITE
»ISTRO!«

Karel Sirk na konfinaciji

Višnjevska v Brdih, maja 1937. 27 aprila je kvestura aretirala sedem poštenih domaćinoy iz te vasi, in sicer Antona Sirku, po domaće Blaževoga, uzlednega gospodarja in hišnega očeta, ter štiri njegove sinove, poleg tega še njihovega hlapca in zeta Jožeta Sirku (Kristančičevoga). Povod za aretacijo je dal neki Sirk iz iste vasi, ki se je pred kratkim vrnil iz Abesalije. Omenjeni so pred kratkim pričali pred sodiščem proti nlemu kot pretepaču. Radi tega se je hotel nad njimi maščevati in jih je ovadil karabinjerjem, češ da so mu strgali spominski znak na abesinski vohil pobod. Aretiranci so še vedno v zaporu. Domaćini se bojijo, da jih nebi konfinirali.

Kakor smo doznali iz najboljšega vira, niso bili vsi aretiranci obsojeni na konfinacijo, temveč samo sin Karel Sirk in sicer za dobo enega leta. Njegov oče Antor Sirk je bil samo posvarjen, ostali štirje pa so bili oproščeni.

Ante Bastjancić iz Pomera bio je u zatvoru.

Putu, maja 1937. — 30. aprila su bili uhapšili Antuna Bastjancića iz Pomera. — Bastjancić je bio već na konfinaciji radi svojeg narodnog uvjerenja. Ovog puta su ga držali pet dana u zatvoru i pustili su ga već 3. maja.

OTROKI PČEJEJO SLOVENSKI

Trst, 30. maja 1937. — 12. maja je bila v Miljah (Trst) otroška veselica. — Po končani slavnosti so se otročki iz vasi Plavlj in Badlje spravili v vrste in pred autoritetu korakajoče na vse gro zapeli pesem »Čez tri gore...«
Ali ni ta glas nedolžnih otročičev dopel tam gor do vas. Ali se ne slačea samo za te mlade otroke žrtvovati vse koristi in tudi lastno kri? Primorc.

EMIGRANTI!
ŠIRITE OVAJ NAS
JEDINI LIST!
PRETPLAČUJTE SE NA
»ISTRU!«

PORADITE KOD SVOJIH
PRIJATELJA DA SE
PRETPLATE!
»ISTRA« JE DANAS
POTREBNIJA NEGO IKADA!

Ivo Didić na svobodi

Trst, junia 1937. — Znani hoteller iz Idrije Ivo Didić je šele sedaj, to je dva meseca po podpisu beogradskega prijateljskega pakta bil izpušćen iz konfinacije.

Nadaljna poitalijančevanja slovaških prilmkov

Uradni list Kraljevine Italije »Gazzetta ufficiale« je objavil v številki 118 od 22. maja tege leta zopet celo vrsto dekretov o izpromembi slovaških prilmkov in sicer takrat 45 dekretov, s katerimi je tržaški pretekli poitalijančli slovaški prilmek 119 osebam.

PROSLAVA 20-GODIŠNICE MAJSKE DEKLARACIJE U SLOVENIJI

Ljubljana, 30. V. — U Ljubljani i Mariboru proslavljena je na veoma svečan način 20-godišnjica poznate majske deklaracije...

STARACE NA RIJECI OBJAVLJUJE DOLAZAK MUSSOLINIJA

Rijeka, 30. V. — Danas je ovdje boravio generalni sekretar fašističke stranke g. Achille Starace...

STARACE DOČEKAN HRVATSKIM POKLICIMA NA RIJECI

Javila zagrebački »Hrvatski Dnevnik« Zagreb, 2. juna, Zagrebački »Hrvatski Dnevnik« od 1. o. m. j. donosi ovu vijest iz Rijeka...

Judej je ovdje boravio glavni tajnik fašističke stranke Starace, kojeg je dočekalo mnoštvo svijeta, među kojim je zapaženo mnogo naših Hrvata iz Istre u narodnim nošnjama...

Talijanski ministar u Jugoslaviji

kupuje tunice za Pontilium, U Jugoslaviju je stigla iz Madžarske talijanska delegacija poljoprivrednih stručnjaka...

»HRVATSKA BANKA« U ZAGREBU KAO PODRUŽICA »BANCA COMMERCIALE ITALIANA«

centar akcije za obnovu jugoslavenskotalijskih trgovačkih odnosa. La Stampa, Torino, donosi u broju od 26. maja izvještaj o obnovi trgovinskih odnosa i trgovinskih veza između Italije i Jugoslavije...

Jugoslavensko-talijanska paritetna komisija u Beogradu

Beograd, 1. juna. — Prema općem sporazumu koji je zaključen i potpisan u Beogradu 25. marta o. god. ima se u toku misao sastati paritetna talijansko-jugoslavenska komisija da raspravi sva pitanja u vezi sa zaključenim novog trgovinskog i plaćevnog ugovora između Italije i Jugoslavije...

CENTRALNI ORGAN SAVEZA NACIONAL SOCIJALISTIČKIH STUDENATA O POLOŽAJU NAŠEGA NARODA U ITALIJI

i o potrebi izmjene postupka prema narodnim manjinama

Centralni organ Saveza nacional-socijalističkih studenata »Die Bewegung«, koji izlazi u Münchenu, donosi u broju od 25. maja o. g. članak pod naslovom »Slavenska manjina u Italiji, kojeg radi tačnog i stvarnog prikaza prenosimo u cjelosti, kao dokument trezvenog procjenjivanja važnosti pitanja narodnih manjina...

U pravilnom spoznanju da suradnja između vlada dviju država jednakog interesnog smjera može doći do trajnog značenja samo tada ako biva na prijateljskom odnosu, uredile su jugoslavenska i talijanska vlada u tom pogledu između njima otvorena pitanja i to jednim dodatkom sklopljenim u političkom sporazumu...

Budući da broj Talijana u Jugoslaviji iznasa samo 12.553, od kojih su većina talijanski državljani, pa je njihov pravni odnosaj u smislu slobodne upotrebe jezika, vjere, zvanja i talijanskih privatnih škola uređen ugovorom u Rapallu i Sanu Margaritu...

Talijanski popis pučanstva iznosi da u novim mjesanim krajevima živi 258 hiljada 944 Slovenaca i 92.800 Hrvata, ukupno dakle 349.206 Jugoslavena, to znači 39,7 posto ukupnog pučanstva ovog predjela...

SENZACIONALNI NAČRTI

Trst, maja 1937. Fašistička stranka je proglasila Julijko Kraljino za tako zvano »Zemlja surveglanca«, Splošno je mišljenje da bo to samo razlog, da se ustvari uvek novi aparat, s katerim bi naše prikladno naše ljudstvo...

Crvene zastave u Puli

Pula, maja 1937. — U noći između zadnjeg aprila i 1. maja netko je objesio veliku crvenu zastavu kraj groblja u Puli. Drugor dana su odmah zatvorili velik broj ljudi, a među njima dosta naših mladika...

novina i časopisa, općeg i stručnog-karakter. Slovenska i hrvatska izdavačka društva u Gorici i Trstu izdala su još 1929 godine 40 knjiga u više od 20.000 primjeraka i raspacale ih među slavensko pučanstvo.

Nastojanje Italije da cijelo državno područje u narodnom pogledu učini jedinstvenim, što je u smislu bezuslovne totalizacije bilo prošireno i na manjine koje žive u Italiji, dovelo je do toga da su sve ove tekovine bile ili ukinute ili stavljene pod talijansko vodstvo...

Ova nacionalna borba dovela je do mnogobrojne, prilično važne emigracije u Jugoslaviju, koja je tamo stvorila svoju vlastitu organizaciju i štampu te je svojom djelatnošću mnogo pridonijela napetom odnosu između Jugoslavije i Italije.

Povoljno uređenje narodnog pitanja je kod naše nepretjerane susjednih narodnosti preduvjet za uređenje Srednje Evrope.

Ugovorom u Beogradu o Uskras zasnovano uređenje može u specijalnom slučaju, u pretpostavci da se konzekventno provadja, da posluži ne samo za Italiju već i za cijelu Evropu kao primjer.

Po ovim izvještajima moguće je umjerna nada da počinje nova perioda jugoslavenske politike glede narodnosti, koja bi se mogla odvijati i kod drugih manjina koje žive u Italiji.

USPEHI VELETNE »BATTAGLIA DEL GRANO« UVOZ ŽITA.

Trst, juna 1937. (Agis). Klub doljezletni znanj žitni bički je Italija uvozi u času prvoga četrtletja letošnjega leta 780 tisuć ton žita. To pač dokazuje da vsa fašistična reklama in propagiranje za to bitko ni imela nikakoga uspeha.

ITALIJANSKA TRGOVINSKA BILANCA.

Trst, juna 1937. (Agis). Italijanska trgovinska bilanca pokazuje spet ogromen deficit. V prvom četrtletju letošnjega leta je uvozi za ca. 4.100 milijona lir blaga, med tem ko je izvozila za 2.370 milijon lir.

Tri zlatna cekina grada Splita DAROVALI SU MAĐARSTVU TALIJANSKOM KRALJU

Prigodom posjeta talijanskog kralja u Budimpešti, darovali su Mađarstwu talijanskom kralju tri zlatna cekina grada Splita, koji su na nalozu in mađarskom nacionalnom muzeju.

Ne kloni nikada, i ne žali ni za čim. Jer ništa nije u životu izgubljeno.

Iz »Pogleda« Ante Dukića

TRŠČANSKI »PICCOLO« HVALI

Tršćanski »Piccolo« prenosi iz »Oladz-bine« članak dra Svetoslava Stefanovića protiv Guglielma Ferrera. »Piccolo« stavlja stiješeti uvod tom članku:

»U organu jugoslovenskog korporativnog pokreta »Oladz-bine« dr. Svetoslava Stefanovića, iskreni braniti talijansko-jugoslovenskih kulturnih odnosa, koji je pred malo vremena upoznao svoje sunarodnjake sa knjigom »Korporativna država Benita Mussolinija, u ljepom prijevodu objavljuje sada jednog članka u kojem je u načelu zauzimlje stav protiv Guglielma Ferrera. Onog Guglielma Ferrera, koji je još i t. d. a na službi izvjesnim beogradskim dnevniciima da nabaci svoje otrovne anti-fašističke kritike.

Mi mislimo da biti prvi napadač na Guglielma Ferrera nije baš osobita čast. A nije ni prvi put, potoga, kao što piše »Piccolo« napadači jednog starog utanjaka koji je radi svoj uspjeha, morao olakaviti svoju domovinu i iza kojega ne stoji ni akademije, ni diplomati, ni armije.

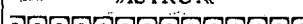
Mussolinijevi govori na latinskom

U Napulju je upravo izasao latinsko pravod trjuha Mussolinijevih govora, koje je održao u tri razne prilike, a odnose se na talijanski rat protiv Abesinije. Prvi je govor trajao 2 listopada. Tim je govorom, kako je poznato, dao znak za početak ratne operacije. Drugi je govor održao Mussolini 6. siječnja 1936. kojim je popratno vijest »maršala Badolgia o zauzeću »Adis Abebe. Trećim je govorom, nekoliko dana kasnije proklamirao imperij. Govore je pravoc Nicola Festa, za kojega novinski recenzenti istu da je prevodio s istančanim umjetničkim osjećajem i suvješću učenjaka i Talijana.

Mussolinijevi govori prevedeni na latinski jezik će biti čitani u školama, jer da se u njima osjeća Mussolinijev genij, koji da se su latinski i talijanski, dakle mediteranski.



ČITAJTE, »ISTRU!«



NOGOMET I IPERIT

Talijanski listovi javljaju da »Abesinije« da će skorim dana na cijeloj teritoriji Abesinije započeti utakmica za preuzetno u nogometu. U ovoj konkurenciji sudjelovali će talijanske vojničke momčadi i jedna abesinska nacionalna momčad, koja da se već priprema za noćni stanju.

Legenda: Iza iperita nogomet, pa će tako Abesinije uskoro vrag odnijeti — miho organizatori nogometnih utakmica u Abesiniji.

NEPISMEŠT RIMA

Revija »L'Europa Centrale« donosi statistiku analfabeta u pojednim prapostolnicama Evrope. Broj nepismenih u osam velikih gradova je sljedeći:

Berlin 0,33 posto, Prag 0,69 posto, Paris 3,36 posto, Budimpešta 4,76 posto, Rim 10,9 posto, Moskva 13,81 posto.

Dakle, jedino u Moskvi ima za blizu 3 posto više nepismenih nego u Rimu.

Elo polja za djelovanje društva »Italia Redenta«. Namjesto da u Julijškoj Kraljini baca milijuna za izdržavanje dječjih vrtića — bolje bi bilo da nauči nepismena građana Rima čitati i pisati.

Pa i ovaj dar, skopocjeni križ, kojega je Sv. Otac Papa iz Rima poslao u Pulu za latrju »Italia Redenta«, mogao je da se boguogodnje upotrebi u Rimu.

»HISTORIJSKI DOGAĐAJ«

»Il Piccolo« javlja da je Rino Alessi, prigodom posjeta u palači Veneta, darovao Mussoliniju, između ostaloga, i knjigu dr. Ante Tršćića-Pavičića: »Il teatro di Rino Alessi«.

Historijski momenat — pa se nadajmo da će radi toga stvari u Evropi krenuti sretnijim putem. Kako i ne bi — tako veliki događaj!

Cestitama Njegovoj Ekscelenciji, gospodinu dr. Antu Tršćiću Pavičiću.

Francuska knjiga o rasizmu

Čuveni antropolozi francuski profesori Jacques Millot i P. Lester izdali su jedno naučno djelo — pod naslovom »Ljudski rasa«, koje su naučni krugovi primili sa velikim priznanjem. U tome se djelo između ostaloga veli:

Moderni rasizam ima kao osnovu tri postulata: 1) postojanje čistih rasa, u prvom redu arijske; 2) inferiornost mješovitih rasa i 3) nejednakost rasa. Postojanje rasni konstitucije — veli Millot — ne može se poricati. Ali razlike među rasama su minimalne. Postulat o postojanju čistih rasa — uslovljava njihovu stabilnost. Mješovitim, rasa se mijenjaju bez prestanka. Rasa — ljudska djela su uvijek produkt rasa — nepostojim nastajanje. Kao što su bili Egipćani, faraoni ere i. Grci Perikloze egipci. Rasna teorija ima za cilj rušenje humanističkog naslijeđa naše civilizacije — zato se treba boriti protiv toga idola.

MALE VESTI

— Za vrijeme arapske proslave roden- uana Muhamedova u Jeruzalimu, postavili su Arapi usred rasvijete prema Davidovu tornju tri velike slike: u sredini je bila kralja Iraka, s lijeve je bio Hitler, a sa desne Mussolini.

— Mate Božac Matin iz Šikidi teže je ranjen na radu u Puli.

— Učenice sušačke gimnazije bile su neki dan na izletu u Opatiji i Lovranu. To je prvi skupni školski izlet iz Sušaka u Opatiju poslije rata.

— Na Pazinštinu je 27 maja bilo veliko nevrijeme s tučom. Nevrijeme je napravilo veliku štetu, a naročito su stradala sela Čirčež i Grdoselo.

— Iz Rijeke dolaze ponovno autobusi s izletnicima u Zagreb 12 i 13 juna. Cijena je 50 lira, a ide se kolektivnim pasošima.

— U Cairu izlazi nakarodno Mussolinije- vi govori i članci na arapskom u prijevodu i redakciji arapskog pisca Sobhi Vi-veda.

— U Rim je stigao vrhovni poglavica koptske crkve u Abesiniji Abuna Ciril.

— U Lovranu će se ovog ljeta održati euharistički kongres riječke biskupije.

— Talijanski kolonisti u Istri se množe. Žena jednog talijanskog kolonista u Valuri kod Pule rodila je jedanaest djece, pa su još fašističke vlasti priredile svečanost i obdarile je. Tim povodom piše «Corriere istriano» o tom događaju aludirajući na to kako će talijanski kolonisti u našim krajevima svojom plodnošću is- tisnut našega seljaka.

— Čehoslovačka je 28 maja proslavila 53 rođendani predsjednika Beneša. Svi gradovi i sela održali su svečanosti uz sudjelovanje inoštva naroda, koji manifestiraju duboke osjećaje poštivanja prema državnim poglavaru.

— U Vatikanu se izdajuje «Bijela knjiga» u kojoj će biti izneseni svi podaci o nacionalsocijalističkoj propagandi protiv katoličke crkve.

— Prema izjavama poljskog delegata kod Društva naroda može se očekivati da će Poljska ovih dana priznati da iure talijansku aneksiju Abesinije.

— Pobuna u Albaniji je sasvim ugušena i svršena je smrću pobunjenika Eten Toto-a, koji je organizovao ovu pobunu.

— Prigodom boravka njemačkog n- ministra vojnog maršala Blomberga u Ita- liji, koji dolazi u Rim 3 juna, obaviti će se manevri te velika revija talijanske ratne flote. Manevri će otpočeti 6 juna u Tireskom moru te će im prisustvo- vati i maršal Blomberg.

— Jedna nepoznata «podmornica» torpedirala je španjolski putnički brod «Ciudad de Barcelona» koji je potonuo sa ne- koliko stotina putnika.

— Rumunji su prestali da šalju stoku na riječki sajam. Rumunjski izvoznici učinili su probu sa posilikama stoke na riječki sajam. Do sada su poslali svega 2 vagona govoda sa 24 grla i 2 vagona koza. O- sada su sasvim odustali od izvoza stoke preko Rijeke.

— Talijanski ambasador u Washing- tonu Suvich pročitao je u američkom ni- nistarstvu vanjskih poslova zbog pisanja jednog lista nazvanog Mussolinija «ad- vokat» utrkivanja u moruvažanju.

— Na parlamentarnim izborima u Nizozemskoj pretrpjeli su nacionalsocijalisti osjetljivi poraz dobivši svega samo neko- liko mandata, dok su kao najjače stranke izašle iz izbora katolici i socialisti.

— Objavljena je «bijela knjiga» valen- cilske vlade u Zenevi u kojoj se govori o bombardiranju španjolskih gradova po stranar avijacijama. U Rimu izjavljiva da Italija ne pridaje nikakva značaja događajima u Zenevi.

— Njemačka ipak priznaje Ligu Naro- da, kad joj to konvenira, što se pokazalo, na taj način, da su Nijemci uložili protest mandatarinom odboru, jer vlada Južne Afri- ke krnji prava Nijemaca koji žive u ovoj zemlji.

— Izvoz jugoslavenskih krava muzaru u Italiju. U srednjoj Bačkoj boravi jedna talijanska komisija pod vodstvom talijan- skog trgovcačkog atašea u Beogradu. Ova komisija razgledala je krave muzare, pa je ustanovila da robu odgovara zahvalivima talijanskog tržišta, te će kroz kratko vri- jeme otkupiti nekoliko vagona krava muza- ra, koje će stati u Italiju.

— Jedan engleski časopis za pomorstvo objavljiva da će Italija ove godine sagra- diti 20 podmornica. Onda će njena flota imati 108 podmornica, od kojih su 100 naj- modernije. Francuska ima 85 modernih pod- mornica, Japan 64, Engleska 54, Sjedinjene Američke Države 51.

— Ugovor o prijateljstvu potpisat će na- skoro Italija i Japan.

— Delegacija radnika «šezdeset pra- ških fabrika posjetila je njemačko poslan- stvo u Pragu i predala njemačkom pre- stavniku pismenu pretnost čehoslovačkih radnika protiv njemačkog mišljenja u španjolske događaje.

— Mnogobrojne odevne nacionalista na fronti pred Bilbao od sada nisu da- čekivane uspješne, jer se Baski brane sa velikim poštovanjem.

— Idealni mogu rasti i granati se prema nebu, jedino ako im je korjen u zemlji.

Iz «Pogleda» Ante Dukića

SELJAK NE MOŽE DA POMOGNE SUSJEDU U POLJSKOM RADU BEZ DOZVOLE FAŠIŠTIČKOG SINDIKATA

U «Corriere Istriano» izašla je obavješ- tava Poljoprivredne sekcije ureda za na- mjешtenja u kojoj se upozorilo seljaci da ne smiju uzajamno jedan drugome pomaga- ti u poljskim radovima, ako zato ne dobiju za svaki slučaj prethodno odobre- nje tog ureda. Ko se ogriješio o te propise, snosit će zakonske posljedice.

Šta ta mjera znači za seljaka, znade najbolje onaj koji pozna strukturu našeg sela u Istri. Naši seljaci su sve mali po- slednici, koji u sezoni pomažu jedan dru- gomu u poljskim radovima, a sve to bez plaće, već ledino zamjenom. Onaj ko ima stoku ore onima koji je nemaju, a ovi mu rade druge poslove. U žetvi, košnji itd. gdje katkada uspjeh zavisi od brzog svr- šetka posla, nemoguće je tražiti radnike preko tog ureda, jer tuča i nevrijeme ne čekaju da gospoda iz grada odrede ko može a ko ne može pomagati susjedu u tom radu.

NEZADOVOLJSTVO U ITALIJI ZBOG ODAŠILJANJA »DOBROVOLJACA« U ŠPANIJU

Zagrebačke «Novosti» donose iz Ri- ma: U ovdšnjim političkim krugovima više ne taj da je odašiljanje talijanskih »dobrovoljaca« u španjolsku veoma neop- parnarno, te da su na dnevnom redu hapšenja i prognostva u koncentracije, logore mnogobrojnog civilnog pučanstva u Italiji. Na Siciliji i u sjevernoj Italiji, naročito u pokrajini Liburniji, opaža se veliko nezadovoljstvo civilnog građan- stva, koje se protivio dajinjem odašiljan- ju talijanskih vojnika za generala Franco.

U službenim talijanskim krugovima usprkos svih tih spoznalja izjavljiva, da g. Mussolini nema »razloga« da mijenja svoj dosadašnji stav prema građanskom ratu u španjolskoj, te da ne odgovaraju istini glasine s time u vezi.

U tim istim krugovima uporno se naglašuje, da je »prestiže Italije u pita- nju, te da g. Mussolini neće nikada do- pustiti pobjedu komunizma u španjol- skoj.

Italija nudi Jugoslaviji, Grčkoj i Bugarskoj udio u eksploataciji Abesinije

Engleska revija »Great Britain and Ea- ste« piše u posljednjem broju, koji je izašao 20 maja u Londonu: »Balkanski narodi su kolonizatorski narodi i u svakom selu na Balkanskom poluotoku mogu se naći ljudi, koji su bili u Americi, Australiji i Kini, kao i u drugim udaljenijim krajevima svijeta, tražeći da zarade hljeb i imetak. Pa ipak ovi balkanski narodi čije se sta- novništvo naglo povećava nisu postavili nikakav službeni zahtjev da dobiju kolonije. Ovo pitanje ipak je potaknuto neslužbenim putem u vidu zajedničkih kolonija ili mandata za Malu Antantnu ili u vidu zajedničkih kolonija za drža- ve Balkanskog spoznamu. Sada je pi- tanje pokrenuto u izmjenjenom obliku od strane Italije, koja predlaže da bi balkanske zemlje trebale da sudjeluju u izvesnoj mjeri u eksploataciji Abesinije. Već su otpočeli pregovori između Bu- garske i Italije i druge. U Bugarskoj je stvoren Institut za izvoz u Abesiniju, koji bi imao da ispita trgovačke mo- gućnosti. U Grčkoj i Jugoslaviji učinjen je pokušaj da se suvišak proizvoda iz zemalja stavi na to novo tržište.

POD PRETVEŽO KOMUNIZMA ZAPRAPO PO VSEJ DEŽELI SLOVENSKE I HRVATSKE FANTE IN MOZE.

Trst, junija 1937. — V Lovki, Divači in Skočjani so sredi maja aretirali 9 muš- lina. Obdolžujejo jih, da so širili komun- izem. Vse na kaže, da uporabljajo sedaj oblasti in fašisti to pretvežo, da postopajo proti našim narodno zavednim fantom in nožem.

ZIVLJENJE V NOVI KOLONIJI LITTORIA

Jugoslavanski žurnalisti, ki so bili po- zvaljeni od Italijanske vlade, bi morali po- programi si ogledati tudi novo naseljeno Littoria. Na vemo, kdo jim je bil prvi na- sedelci in mentor. Tudi tega davnino, da so imeli priložnost seznaniti se s pravim ži- vljenjem v tej koloniji.

Pogoj za sprejem naših kolonista je dru- žina s čimvečjim številom muških. Vsi mo- rajo biti čez dan na polju, bognejadi, da bi koga varnostni organi ali nadzorniki dobi- li po dnevni v stanovanju. Vse pridelke mora- jo izročiti upravi. Ti jim odmerijo zato ma- sečno toliko moka, krompirja in drugega, kolikor jim je potrebno za prehrano za obteka- so jim v začetku dajati po 200 lit. na mes- ečno, kasneje pa po 150 lit. na mesec. Javno je, da s takimi prispevki ni mo- gote obdržati tako številnih družin. Tudi to- ga bi bilo veli že zdavnaj bistu na nobi, ako ne bi imeli že nekaj obteke in obute od prej.

Ako kalca družina rodi praviče, morajo mladiše odslopiti upravi. Družinam ki ste- ljajo le do 11 članov prepošajo samo eno- vega praviča, če bo bolj številnih enega več. Temi ljudj plačujejo nekoliko večji prispevek za obteko. Podobno velja tudi glade govaje ži- vne. Le trideset štouline družine smejo imeti več kot ena krava.

Če slučaj boleznj imajo zdravnik brez- plačno na razpologo, toda tudi bolniki so obojeni. Da jedo skromno hrano, teli jim je odmerit uprava. Uprava jim neče dati mo- nega priboljška, sami pa imajo denarja, da bi ga lahko presrebeli bolnikom.

Perutnino lahko redijo po prosti volji, toda praktično je skoro sploh ne morejo ro- diti, kajti če dajo perutnini hrano, je njim smužim priručnikje, kajti od uprave ne prej- majo hrane za perutnino.

Zrak je nezgoden, posebno polno komarjev. Malerija je širi med kolonisti. Zvečer mora- jo biti v hišah. Oline pa marajo biti za- varovane. Vsi prejemajo od uprave kitin.

Pred hišami ni, s redičini izjemami, prav nič zelavoga, nikjer ni nobenega dre- vna na cvetličnega grma.

Pažko jim je življenje. Te ali oni si je sleučati pomagati s tem, da je oddajal ono so- bo svojega lista skromnega stanovanja v na- jem, toda radi tega so bili kaznovani, ker jim je to strogo prepovedano.

S takimi življenjem so priseljenec zelo nezadovoljni in si želijo prof, da bi te kje dobiči prvotnega posvetva v obdeltavo. Sooji veljavni dajajo doleže samo v podhranje- proti upravičelcem, češ da se ti ne razvoja- po navodilnih ulasih samega dučaja. V tej prvi jih praviča dejstvo, da se ob žetvi pa- juje v njihovi sredj sam duče in jim milost- no podari nekaj litr.

Med kolonisti je tudi nekaj Slovencev, ki jih pa imenujejo tedoško. Le ti se odklikujejo po istošči in enagi v hiši in okoli nje. Radi tega je tudi ona taka slovenska družina do- bila prvo nagrado za red in snago.

SPOŠTOVANJE

»V nobeni deželi« piše »Giornale d'Italia« na snie biti dovoljeno pisati o fašistični Ita- liji drugoga kakor a spoštovanje.

Na razpologa fašistice piše o obisku jugoslo- vanskich novinarijev v Italiji: »... njih delo bo ogromnega pomena pri utrjevanju tistega prijateljstva, ki mora temeljiti na spošto- vanju in medsebojnem razumevanju...»

(Neodolnost.)

JUGOSLAVIJA DOSTIŽE ITALIJU U TURIZMU

Već nekoliko godina bore se talijanska kupališna mesta na istočnom Jadranu očajno za turiste, koji u sve većem broju dolaze radje u Jugoslaviju, nego u Italiju. Prijašnjih godina su talijanski listovi lan- sirali vijesti o morskim psima, vukovima i revolucijama u Jugoslaviji, a sada iz- nosivama se to prestalo, pa su se utki- kulturnioj borbi — oglašivama, reklamir. U svim većim listovima u Jugoslaviji su oglasj za ljetovalista u Italiji, naročito u Opatiji. Već smo jednom zgodom sponte- nuli servilnost naše štampce, koja Opatiju oglašuje kao Abaziju ili Abaciju, uz iznim- ku jednog zagrebačkog i jednog beograd- skog dnevnika, koji ispravno piše Opatija. (I Nijemci na pr. Veneciju otklašuju kao Venedig; tako Venecija narodnosno ne pri- pada Nijemcima.)

Uza sve to Jugoslavija dostiže Italiju, klasičnu zemlju turizma, za koju je još Goethe pravio reklamu. Donosimo stati- stiku o tome.

Za glavni turističke zemlje znamo, po- red broja turista, još i broj noćenja. Da bi se ovi podaci za razne zemlje mogli međusobno usporediti utvrdjuje se gusti- na turističkog sadržajca na taj način, što se izračunava odnos između stanovništva dotične zemlje i broja turista, koji su u tu zemlju iz inostranstva došli, odnosno bro- ja dana njihovog boravka (noćivanja).

Na 1000 stanovnika dolazi:

Table with 4 columns: Country, Year, Number of tourists, Number of stays. Rows include Switzerland, Austria, Czechoslovakia, Italy, and Yugoslavia.

Švajcarska — 1936 279 1.371
Austrija — 1936 151 927
Čehoslovačka — 1936 30 224
Italija — 1936 19 142
Jugoslavija — 1936 17 137

AUTOMOBILSKA NESREĆA U PREMATURI

Pula, juna 1937. — Proše nedjelje do- godila se u Prematuru kod Pule automo- bilska nesreća, koja je sretnim slučajem prošla bez smrtnih žrtava: Tog jutra je kamionom Josipa Mikoviločica (Ospilca) išla jedna grupa djece i žena na krizmu u Pulu. Baš u najvećoj nizzidnici ispod Gradine, eksplodirao je motor. Auto se prevratio, ali srećom na lijevu stranu pre- ma Šumi, jer da je na desnu, svi bi se razmrskali na skrama ili popadali u more.

Tako su ranjeni: Tereza Rakčić, red. Ma- vrovčić, 28 godina; Lučica Iveša (To- nova), dječice od 9 godina, ina razmrskane prste, a lakše ozlijeđe su zadobili Fama Premate (Pomerka) i Franc Rosanda Fran- celov: Autom Crvenog Krista preneseni su u bolnicu. — Sofer je bio Ivan Mezulčić.

BRISANJE HRVATSKIH NATPISA SA NADGROBNIH SPOMENIKA U ROČU

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

Roč, 6 juna 1937. — Svi oni ljudi koji imaju na ročkom groblju spomenike svojih pokojnika ispisane hrvatskim jezikom, do- biili su sada nalog da sa spomenika bez odlaganja izbrišu hrvatske natpise i da ih zamijene talijanskim.

JURINA I FRANINA

NA PREMATURSKOJ CESTI U PULI.



— Franina: Danas ti iz Pule, Jure.

— Jurina: Kako vidiš, da, ali malo bolje volje nego ti pasane sride.

— Franina: A šta si to veseloga doživljava?

— Jurina: Nije baš veselo, ali mi tako zas- losno kaj s tvojim prascim.

— Franina: Nu, da čujemo.

— Jurina: Slušaj. Idući ti ja u općinu, pa znaš kod onoga čebreja ča ima veliku bu- tigu, vidim ti niku stvar i za smijati ja za plakat.

— Franina: Ča kod onoga Štainera?

— Jurina: Da, baš u vrtini kod njega. Veljuna lipo okičena, a u njoj je izloženo jedan lipo kriz u finoj škatuli od kože.

— Franina: O. o. ča se Štajner pokrstija?

— Jurina: To san ti i ja isprva mislija, pa san iša bliže, prikrizija san i reka: »Pomozi Bože« a jedan krkalas blizu mene se počea smijati, pa mi je reka: »Štite, barba, ča piše gor« — Ne znan ti ja, sin- ko, talijanski, već mi ti kaži ča piše. I on ti mi je prošija da piše kako je Sveti Oče Papa iz Rima pošla, ti kriz onoj Italiji Ri- denti...

— Franina: Ča onom društvu, ča drži onl ažil u našem selu.

— Jurina: Baš on. Posla je za neki lot toga društva, na ton lotu je ta Italija Ridenta dobila puno soldi. A ti krkalas mi je reka: da su to Italiji Ridenti poslali svoje dare i ministri, oni Cano ča je bila u Bloeradu, i drugi, a i sam principe creditario.

— Franina: To će, ondak, to društvo dobi- dosta soldi, da ondak plati onu našu covru maestrovicu.

— Jurina: Da, da, onu ča onu malu dicu, koja nisu ni za školu, bjeje kad govore po našu i ča njih govori da smo ja i ti i svi drugi starci stari, bedaki kad ne znamo no talijansku.

— Franina: Tako ti je moj, Fran. Ali se čudin da Sveti Oče, Bog za poživija, nje zna ča je na stvari. Ja me vrtjen da bi bila posla svoj dar tom društvu kad bi bila zna kakvo je to društvo.

— Jurina: I ja tako mislim. I zato mi je bilo kad san vidija kako u Puli nije bilo nijedne druge butige da se izloži sveti kriz, nego butiga onoga čebreja, a bilo mi je za plakat, kad san dozna ko je posla ti kriz, i zašto ja je posla.

— Franina: A ja san čuja baš enu veselu, ča ima malo sličnoga s ton Italijon Ri- denton.

— Jurina: Nu, da čujen.

— Franina: Moji muk, oni ča je nekoliko lita bija Škofan, štija mi je neki dan iz nlike Francoske Slove da u samon tradu Rinnu svaki deveti Talijan ne zna ni štiti ni pisat, Još mi je reka da u našem Pragu je samon edan čovik na dvisto koji su slipi kod oči.

— Jurina: Pa ča je to za smiti?

— Franina: Pa ča ne vidiš, uči u Rima šalju dare da se našu dječicu uči tudij jezik štiti i pisat, kako bi zabili svoj lipo jezik, a domia imaju veče slipi nego ih mi brižni imamo sad kad nan ne daju ni škole ni škole sa desne sloge. Pa da se nečeš smijati na tu mušketinu.

— Jurina: Smij se simo, smij se tamn, kad je čili svid manikonitko.

— Franina: Najore je to ča oni ča su za manikonitko držve vezane nas zdrave pa- meti.

— Jurina: I baš zato ti to gre ovako lipo.

— Franina: I baš zato se događajaju ovake mušketine, kaj ča je ova zadnja iz Pule.

Stočni sajam u Prestranku kod Postojne

Zagreb, 2 juna 1937. — Zagrebački »Jugoslavenski Lloyd« donosi: Stočni sajam u Prestranku kraj Postojne privlačio stoku iz Rumunjske, Bugarske i iz naše zemlje. Na prošlom sajmu u Prestranku cijena je bila za 15 do 20 centezima po kilogra- mu jeftinija nego i na Riječi, s obzirom na vijesti da će Mađžari povući polovinu stoke sa tržišta. Od strane Riječnog stoč- nog sajma vodi se propaganda da se stoka iz Jugoslavije privuče na to tržište. Iz- gleda, međutim, da su naši izvoznici pri- lično rezervisani. Oni strahuju od eventu- alnosti da stoka ostane neprodana i ne vide one koristi, koje im se obećavaju sa Ri- jeke. U Prestranku firma Gonrand ima staju za 700 grla, a Frioli za 200. Stoka ovdje nije izložena, vrstni kao na Riječi, a osim toga je siljeno i slama jeftinije nego na Riječi. Troškovi su u pola manji, a prevoz za razne talijanske gradove povolni- jiji je i jeftiniji.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

MARAKOVIĆEV RUKOPIS ZA ZBORNIK O ISTRU

U posljednjem broju «Hrvatske Prosvjete» nadodaje G. Lj. Maraković na članak «Istra i Hrid» bilješku o čitanki za Američke Hrivte i o projektu za Zbornik o Istri, pa o rukopisu za Zbornik čitamo sljedeće:

«Drugi jedan takav »besposleni« rad (Prvi je čitanka. On, ur.) zapao me je također pred kojih desetak godina, kada sam, na poziv pok. Spinićka i nekkih njegovih suradnika, pisao monografiju o Hrvatskoj istarskoj književnosti za namjeravani zbornik o Istri. Lradio sam dio o pripovjedačima (glavni i najveći) i poslao ga On je valida, negdje ophranjen; ali kako ne mogu biti priličiti luksusa kopija, ja ni od američke čitanke ni od te istarske književnosti nemam više ni slova kod sebe. No dok od čitanke imam bar ne misliti stiva i otkuda sam ih uzelo, o istarskoj književnosti ne znam više ni šta sam pisao.

U tom članku kaže na jednoj mjestu G. Lj. Maraković i ovo:

— Iz tog se može vidjeti kako nije uvijek na nama krivica kad se radi o našim dalekim sunarodnjacima. I kako je to nitko silno očešćano i zamršeno.

KRITIKA RADETIČEVE DRAME ZA GOJI ŽIVOT

U aprilskom broju «Hrvatske Prosvjete» objavio je prof. Mate Ulečić kritiku Radetičeve drame «Za goji život».

MALI ISTRANCI

Sa dvobrojem za svibanj lpanji naravno je taj naš dječji list osnu godinu izlaza. Posljednji dvobroj ima ovaj sadržaj:

Peričevo pismo (Ernest Radetič), Proljeće (Milan Baršić), Robovi i veselač. Pod Palubom (Vladimir Nazor), Pijetao, pas i lišće, Središte svemira (Simo Feučić), B. d. e. m. (Prikodražan), Silna priča o Juriju (Barba Riko), Priča o Vilimu u Teju (Barba Riko), Ide, ide proljeće (Gabrijel Cvitan), Slari hrast (Prikodražan), Žuna (Ljubo Brgić), Oklada (Ljubo Brgić), Sipak (Gabrijel Cvitan), Djedov štap (Prikodražan), Tamogori (Gabrijel Cvitan), Ptice gnijezdo, «Mali Istranici» (Prikodražan), Vrabci i maca (R. Katalinić Jeretov), I opet taj Jurij, Pripovijest o Ključici, Leptiri (Ljubo Brgić), Dječje novine, Zdravije, Naši mladi saradnici, Klok i Ploč, Narodne pitalice, Razno, Društvene igre, Naj... Malo razno, Zagonečke.

«Mali Istranici» izlazi jedamput mjesečno. Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. Pojedini broj stoji 1 dinar. Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. Telefon 59-31. Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetič, Zagreb, Boškovićeva ulica 20.

Frane Ujčić premješten iz Sušaka

Suša, 1. juna 1937. — G. Frane Ujčić, viši policijski komesar na Sušaku, premješten je. Na Sušaku je proveo u toj službi skoro dvadeset godina. Prije rata je bio učiteljem u Istri.

Viktor Car-Emin je u «Primorskim novinama» napisao 31. maja topao članak o Frane Ujčiću, koji završava:

«Što da kažemo mi, njegovi zemljaci? Što da kažu one silne hiljade naših ljudi, primoranih da napuste svoja mila ognjišta i da pribiegnu ovamo? Svi su se oni jedni po jedan svračak k njemu i jedan po jedan iznosili mu svako svoju tužnu pripovijest, uvijek onu istu, samo malo drukčiji? I oni je sve to slušao, do kraja strpljivo i mirno. I puštao je da se pred njim isplaču, jer je i to bilo za njih neko olakšanje. I za svakoga je od njih imao po koju dobru riječ. I svakome je gledao da pomogne, koliko ih ima, koji duguju njemu i samoj njemu svoju današnju egzistenciju! To svi znamo.

AUKTOR KNJIGE »ADRIAFRAGE« JOSEF MAERZ U ZAGREBU

Ugledni niemački geopolitički i geografski pisac, član Njemačke akademije u Münchenu, dr. Josef Maerz, autor poznatog djela «Adriafrage», doputovao je u Zagreb.

O njegovoj knjizi «Adriafrage» naš list je u par navrata opširno pisao, a i u broju od 14. maja o. g. smo objavili prijevod njegova članka o jug-tal. sporazumu i uplivu toga sporazuma na naš narod u Juliskoj Kraljini. Članak smo bili prenijeli iz revije «Zeitschrift für Geopolitik».

PETICIJA MADŽARSKA MANJINE U RUMUNJSKOJ DRUŠTVU NARODA

Prigodom posljednjeg zasjedanja Društva naroda predali su članovi Nacionalne madžarske federacije i peticiju o postupku sa madžarskom manjinom u Rumunjskoj svima članovima Savjeta Društva naroda.

NAŠ ROD

Pravkar je izšla 8 številka «Našega roda», kategora urejuje naš rojak Josip Ribičić. Osma številka ima zela bogato vsebino. Zastopani si slednji avtorji: Vida Bauer, France Horvat, Oskar Hudales, Mara Husova, Fastinski, Anton Inšičić, Karel Širok, Marko Golar, Andrej Debenak, Joze Županič, Rafael Ščar, L. Marok, Janko Sieherl Fr. Bajd.

List obsega dve noli in pol na dobren papirju. Suov je umetniški ilustrirana.

«Naš rod» izlazi v Ljubljani osmenkrat med šolskim letom. Izdaja ga JUJ za dravsko banovino, a prejemajo ga naročniki «Mladinske matice», ki plačajo letno naročnino za list in publikacije «Mladinske matice». Din 22.50 v 9 mesečnih obrokih po Din 2.50.

NIKOLA ŽIC I TON SMERDEL U »HRVATSKOJ PROSVJETI«

U 4. broju Zagrebačke revije «Hrvatska Prosvjeta» objavili su naš saradnik prof. Nikola Žic povjestni članak pod naslovom «Afera princa Siksta».

U istom broju je također i članak našeg saradnika Tona Smerdela «Umjetnik i kritičar» u kojem kritični prikazuje studiju Vice Zauvočnika o Dinku Simunoviću.

UMRO JE DR. KAREL KRAMARŽ

U Češkoj je umro poznati politički vodja dr. Karel Kramarž. Dr. Kramarž ide među češke političare one predratne generacije, koja je kroz decenije spremala narodnu samostalnost Čeha i Slovaka. U češkoj političkoj i narodnoj povijesti devetnaestoga i dvadesetoga vijeka nema mnogo takvih ličnosti, koje bi bile tako oštro politički izražene i tako javno svestrano aktivne kao dr. Kramarž koji se za svoj poziv »sremao studijem u Češkoj i izvan nje.

Karel Kramarž se rodio 27. decembra 1860 kao sin gradjevnoeg poduzetnika. Završio je studije u Parizu na Diplomatskoj školi. Već u svojoj 20 godini je zajedno sa Masarykom ustanovio Realitičku stranku, koja se desetak godina kasnije združila s Mladočehskom strankom. Tada je Kramarž postao zastupnikom u Carevinskom vijeću.

Dr. Karel Kramarž nije bio samo član i vodja čehoslovačke narodno-demokratske stranke, odnosno Narodnog ujedinenja (siednociem); on po onče narodnom značenju svoga rada prinada cijelom češkom narodu, a zatim kao glavni vodja stranke sa širokim slavenskim programom i idejni vodja «Narodnih listy» zauzima i u Slavstvu vedno mjesto.

PRIJATELJ NAŠEGA NARODA, VYVES CHATAIGNEAU, POSTAO JE DRŽAVNIM POTSEKRETAROM

Zagrebačke »Obzore« donosi: Na mjesto Julesa Mocha, koji je imenovan državnim potsekretarom, imenovan je za generalnog tajnika kod predsjedništva francuske vlade Yves Chataigneau. Chataigneau je po struči general šest godina proboravio je u našoj zemlji, a boravio je često u Zagrebu. Bio je neko vrijeme lektor francuskog jezika na sveučilištu u Beogradu, a prije nego što je stupio u diplomatsku službu stalno je suradivao u »Obzoru«. Govori dobro hrvatski. Pisao je o našim prilikama, stručne rasprave i publicističke članke. U našoj zemlji se Italijom zbog Rlike, Istre i Dalmacije od čeno je stajao na našu stranu podkrepivši svoja izaznanja geografsko-historijskim dokazima. Prošle godine dodijeljen je predsjedništvu vlade, a sada mu je poviereno važno mjesto glavnog tajnika, te će kao takav neposredno suradivati s Leonom Blumom.

RUMUNJSKA ODBILA PONUDU ITALIJE

Povodom posjeta ministra vanjskih poslova Rumunjske Antonescu ministru Delbosu, listovi ističu, da Antonescu nije oduševljen ponudama Italije za sklapanje talijansko-rumunjskog ugovora, jer da ne želi izazvati nerazpoloženje u Francuskoj i Engleskoj.

FAŠIZEM NAPOVEDUJE »ŠESTLETKO«

Trst, 1. maja 1937. — (Agis). Po izgledu Rusije in Nemčije napoveduje tuđ fašizam gotovo delovno razdođe za kolonizaciju Abesinije. «Šestletka» se ho imenovala in ho trajala od leta 1937. do 1943. Dalje poveduje tuđ, da bodo vsi kolonizacijski delavci v Abesiniji vpisani v milicijo.

U FOND »ISTRE«

U prošlom broju objavljeno: D 40.636.60 Ukupno D 40.686.60

† MATEVŽ VADNAV

Kranj, 1. junija 1937. — Dne 24. maja t. l. je v Kranju tjeer se je naselil potem, ko je morali zapustiti svoj rojinski kraj Vel. Otok pri Posojini, preminul na poslednjih težke bolebo—dolgoletni član in večkratni odbornik našega društva tov. Matevž Vadnav. Pok. Matevž je bil komaj 44 let star in zapušta ženo s tremi neprekrljenimi otroki. Zaposlen v eni zmed tukašnjih tovarnen, kjer je služil krak sebi in svoji družini, si je nakopal — ne po lastni krivdi — neozdravljivo bolezen, ki ga je spravila v prerani crob. Pokojnik je bil blag in nošten značaj in je bil vsled teza priljubljen in spoštovan, ne samo med nami emigranti, temveč tudi med svojimi stanovskimi tovariši, ki so mu, kakor člani našega društva, nokonili len venec in se na njevozi zadnji polj polnoštevilno poslavlili na grob. Člani društva so mu položili venec svežih nageljnov, medtem, ko mu je pevski zbor v slovo zapel dve žalostinki.

Dragi Matevž, počivaj v miru, mi Te pa ohranimo v trajnem spominu. Žalujemo da naše iskreno sožalie!

IZVANREDNA SKUPSTINA »ISTRE« U ZAGREBU

U nedjelju 6. o. m. bit će izvanredna skupština društva »Istra« u Zagrebu u 10 sati prije podne u dvorani »Kola«, s ovim dnevnim redom:

1. Promjena pravila.
2. Osnivanje glavnogkog društva.

Skupština će se održati bez obzira na broj prisutnih članova ODBOR.

DOKTORIRAO

G. Ivan Zaharija, naš saradnik, doktorirao je na zagrebačkom veterinarskom fakultetu. Zaharija je rodom iz Zminja. — Čestitam!

KOMPANJONA

Istrana, Primorca, sa kapitalom od D. 20.000 tražim za ekspozitorni artikal. Zarada trajna. Eventualno dobije stan i hranu u Zagrebu onaj koji pristupi. Ponude na upravu lista pod »Ozbilnost«

DJACKI PLANJENSKI DOM NA SLJEMENU

U pitomom kraju, u najbližoj okolini Zagreba, nać će svatko kraj za oporavak i rasonodu. Dom je udaljen dvadeset minuta od piramide prema crkvi Sv. Jakov. Cijene su umjerene, a djaci imaju popust. Sve pitanje informacije mogu se dobiti telefonski iz samog Djačkog planjskog doma. Broj telefona 52-52. Preporuča se: Bonano Celestin.

ITALIJANSKA KNJIGA O DIPLOMACIJI

L. ALDOVRANDI MARESCOTTI: GUERRA DIPLOMATICA

V aprilski številki ljubljanske revije »Misel in delo« je izšlo tole poročilo dra Lava Čermelija o knjigi L. Aldovrandi Marescottija o kateri smo in kratkem poročili u bužični številki »Istre«. Prinašamo to zahtevno poročilo iz revije »Misel in delo« z dovoljenjem avtorja samega.

Knjiga »Diplomatska vojna«, ki jo je spisal italijanski ambasador L. Aldovrandi Marescotti, je skoro edino delo te vrste od talijanske strani. Razni državnički diplomati in vojskovodje drugih narodov, ki so sodelovali pri svetovni vojni in pri mirovni pogodbi, se izdali obsežne spominske spise. Italijani pa so bili v tem pogledu dokaj skopi. Aldovrandi je hotel s to knjigo izpolniti to vrzel svoj delo. To pa je tem laže storiti, ker je bil sam sankter pri najvažnejših fazah svetovne vojne. Ko je Avstrija napovedala Srbiji vojno, je bil legacijski svetnik pri italijanskem kraljevstvu na Dunaju in je prehodno udeleževan stalnega poslanika. Ob sklepanju londonskega pakta, na podlagi katerega je Italija vstopila v vojno, je bil najvišji sodealec tedanje. Italijanskega zunanjega ministra Sonnina in kot tak je tudi sestavil vojno napoved Avstro-Ogrski monarhiji. Sejam sveta četvorice, ki je odločevala pri mirovni pogodbi v Parizu in ki so tvorili Wilson, Lloyd George, Clemenceau in Orlando, sta poleg tolmачa Manuixa prisostvovala samo še polkovnik Hankey in Aldovrandi. Ker se je vsak zovor sprati prevajal v francoski, pomosno angleški jezik, je Aldovrandi imel dovolj časa, da si je napravil točne beležke. Po teh je tudi v glavnem sestavil svojo knjigo. Da bi ji dal še bolj podarek resničnosti in točnosti, se obrnil obliko direktnega zavora.

Priznati moramo, da se je avlor res potrudil podati verno in resnično sliko,

dasi je tu ali tam tudi manj ugodna za Italijo. Tudi ni, kakor je to običajno pri drugih podobnih italijanskih knjigah, spisal knjige s sedanjega fašističnega stališča. Saj omenja celo Mussolinija samo dvakrat: v uvodu, ko se mi zahvaljuje, da je smel primerjati svoje beležke z dokumenti v arhivu zunanjega ministra, in nekje v izveščanju svojega dnevnika, ko omenja, da je socialistični poslanec Modigliani v oktobru 1917 dal nekoga članka v »Popolo d'Italia« pozval Mussolinija na dvojni.

Ton, v katerem je spisana knjiga, priča o diplomatu stare šole. Nikjer ne napada in ne obsoja osebno kake osebe ali dejanja, vedno polaga to, kar je morda sam hotel reči, na jezik drugim.

Aldovrandijev namen pri tej knjigi je bil predvsem ta, da ovrže očitke, da je Italija ob izbruhu svetovne vojne izdala Avstrijo, ter da postavi italijansko »znanje« pri Pavi v pravno luč, ter tako pokaže krivico, ki se je godila Italiji pri mirovni pogodbi. Radi tega dokazuje na podlagi lastnih beležke Avstro-Ogrske za izbruh svetovne vojne. Kot dokaz krivice, ki je imela trpeti Italija ob koncu vojne, pavnava še posebej dejstvo, da sta »neki« s. b. vojvoda in »neki« francoski general gesel dni po premirju v Villi Giusti z emisarjem grofa Karolyja sklenila posebno premirje z Ogrsko.

Prvo poglavje (»Ob začetku svetovne vojne« julij-november 1914) prinaša Aldovrandijev zapiske iz te dobe, s katerimi skuša odvdati od Italije očitke »izdajstva«. Seveda vnes tudi marsikatero opazka zaima našega »čitatelja, ki se podrobnije bavi z zgodovini svetovne vojne. Omenjani naš samo ekscerpt, iz poročila, ki ga je postal italijanski zunanji minister di San Giuliano neposredno po sestanku — z avstrijskim zunanjim ministrom Berchtoldom v Opatiji meseca aprila 1914 — Berchtold

mi je nato »ovoril« nevarnosti, da lahko v doglednem času nastanejo na Balkanskem polotoku nove teritorialne izpremenbe in da se v bližnji bodočnosti lahko razruši otomanski cesarstvo. Po njegovem mnenju je nemški cesar nesmiseln glede bodočnosti Turčije; Venizolosa pa mu je izdružil bojazen, da se utegne Bolgarija sporazumeti s Srbijo ter si prisvojiti Kavalo in prepuusti Solun Srbiji. Toda ne glede na to se Berchtold boji, da se ne bi zopet ustanovila balkanska zveza, kateri bi se končno priključila tudi Bolgarija.

Drugo poglavje (»Reka v londonskem paktu«, 16. febr.—26 apr. 1915) je za avtorja posebno važno, ker z njim utemeljuje poznejše stališče Italije pri mirovni pogodbi v Parizu. Za nas pa je posebno radi tega zanimivo, ker zvezo iz njega, da se moramo tedanjemu francoskemu poslaniku v Londonu Paulu Cambonu zahvaliti, da ni bila zve s samim londonskim paktom kompromitirana usoda Reke in vse vzhodne obale Jadranskega morja, kolikor ni bila že itak prisvojena Italiji. Italijanski osnutki londonskega pakta je imurčez zahteval, da naj bi Evropa šele po končanju vojne sklepala o usodi omenjenega teritorija ob zgornjem in spodnjem delu Jadrana. P. Cambon, ki je redigiral francosko besedilo, pa je narjasil da vedno širi velosile, ki tvorijo antaute, severno ozemlje prisloide Hrvatski, južno na Srbiji in Crni gori. V tem pogledu je po Aldovrandijevi sodbi Cambon zelo prekosil ruskega ministra Sazonova, ki se je protivil samo odstopu Dalmacije in istrskih otkov Italiji. Značilno za pripravljalne razgovore, ki so dovedli do londonskega pakta, je dejstvo, da nobena izmed sklepajočih držav ni računala s popolnim razpadom Avstro-Ogrske monarhije. Se manj pa z ustanovitvijo združene Jugoslavije.

V tretjem poglavju (»Z interlirano komisijo v Rusiji«) naš avlor v obliki četku 1. 1917 v Rusijo, odkoder so se tedaj prihajali nepravilni glasovi o vojaški moči in sposobnosti velikoga carstva. V svojem dnevniku je 4. februarja 1917 zabeležil, da

so se zbrani zastopniki antante razgovarjali med drugim tudi o srbskih (jugoslovanskih?) ujetnikih in o želi srbske vlade da bi smela poslati lastne komisije v Italijo za rekrutiranje teh ujetnikov.

Četrto poglavje (»Sestanki v Rapallu in Peschieru«, 6. 7. in 8. nov. 1917) je moralno piše avtorju posebno težko, kajti v njem biti na široko o polomu italijanske armade pri Kobaridu, in sicer očitno brez opešavanja in pod neposrednim vtisom same katastrofe. Iz tega poglavja jasno izhaja, da sta se po mnenju članov vseh antantnih držav Cadorna in Porro izkazala kot nesposobna. Radi tega so na neki taki skupni seji tudi sklenili, da naj se ta dva odslavita radi forme in italijanskemu kralju na lhubo pa naj se Cadorna formalno povisa za člana novega vrhovnega vojaškega sveta v Parizu in tako odstrani od armade. Sonnino sari se v tistih dneh izjavil v Cadorni: »Kadar človek ni več za nobeno rabo, mu prostoslate samo še strel in revolucijo.« Vendar se celo v tedanjem kritičnem položaju ni italijanski minister Sonnino moral vzdržati, da ne bi pokazal svojega strahu pred izpremenitvijo, dasi še ni hotiljskevo Rusijo in pred nevarnostjo, da bi se pojavile tuđi manjše države (sc. Srbija) s svojimi željami in zahtevami. Da ne bi bila Italija prisiljena umakniti svojih čit iz Albanije in za nji brantiti vojno postojanje ob Pavi, si je izmislila vest o neki nemski diviziji, ki se je baje izkrcala pred Dračem.

Ze peto poglavje (»Premirje z Avstro-Ogrsko« 28 okt. — 6. nov. 1918) razkriva vso nezmožnost Italije proti nastajajoči Jugoslaviji in kaže v pravi luči njene zastopnike. Tako je Orlando na seji, kateri je priseljal italijanskega mesta, nego je Reka; Reka je bolj italijanska kakor Rima. Važno so za nas ona mesta tega poglavja, ki govore o trgovski mornarici prejšnje Avstrije še posebej na o. njejni vojni mornarici, ki je prešla tedaj v roke Jugoslovannov.

(Konec v prihodnji številki)

«Istra» izlazi svakog tjedna u petak. — Broj na godinu. — Oglasi se razpravljaju po cjeniku. Tisk: Stećakinja Jugoslovenske štampe d. d., Zagreb, Masarykova 98a. — Za tiskaru odgovara Rudolf Polanović, Zagreb, tica 131.